

Případy komisaře Wallandera

henning
mankell

KRIMI román HOST

ve slepé
uličce

**ve slepé
uličce**

henning
mankell

KRIMI román **HOST**

**ve slepé
uličce**

Brno 2014

Henning Mankell

Villospår

Copyright © Henning Mankell, 1995

Published by agreement with Leopard Förlag, Stockholm
and Leonhardt & Høier Literary Agency A/S, Copenhagen

Translation © Helena Stiessová, 2014

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2014
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-7491-449-2 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7491-450-8 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7491-451-5 (Formát MobiPocket)

*Tou prastarou, přepevnou mříží
je marné třást, marné lomcování.
Ji nezlomím, nemohu zacloumat s ní.
To ve mně ji zkulí, to ve mně se kříží,
Teprv až zlomí mě, praskne to v mříží.*

(z básně Gustava Frödinga Gaze!)

dominikánská republika
1978

prolog

Krátce před svítáním se Pedro Santana vzbudil, když ucítil čadící petrolejku.

Jakmile otevřel oči, zprvu nevěděl, kde vlastně je. Vytrhl se ze sna, o který nechtěl přijít. Byl na cestě prazvláštní skalnatou krajinou, vzduch byl lehounký a jemu připadalo, jako by ho opustily veškeré vzpomínky. Skomírající petrolejka se mu vtírala do vědomí jako vzdálený pach sopečného popela. Ale najednou tam bylo ještě něco jiného: zvuk trpícího, těžce oddychujícího člověka. A vtom se sen přetrhl a Pedro Santana se musel vrátit do temného pokoje, kde strávil šest dní a šest nocí, aniž usnul na víc než několik minut.

Petrolejka zhasla. Kolem se rozhostila tma. Pedro seděl zcela nehnutě. Noc byla horká. Košile se mu lepila potem. Cítil pach vlastního těla. Už dlouho neměl sílu se umýt.

Pak znovu zaslechl zvuk přerývaného dechu. Opatrně se zvedl z hliněné podlahy a rukama tápal po kanystru s petrolejem, který měl stát vedle dveří. Zatímco spal, nejspíš muselo pršet, pomyslel si, jak šmátral ve tmě. Podlaha pod nohama byla navlhlá. V dálce se ozvalo kokrhání. Věděl, že to je Ramírezův kohout. Ten vždycky předstihl ostatní kohouty z vesnice, kokrhal ještě před svítáním. Byl jako netrpělivý člověk. Zrovna jako lidé z města, kteří se zdají být tak zaneprázdnění, až nakonec nestihnou nic jiného než se starat o vlastní spěch. To není jako na vesnici, tady vše plyne tak pomalu, jak plyne život sám. Proč chvátat, když rostliny, které nás živí, rostou tak zvolna?

Jeho ruka zavadila o kanystr. Vytáhl látkový zámotek, kterým bylo ucpané hrdlo. Dýchání rozléhající se tmou bylo čím dál přerývanější. Našel petrolejku, vytáhl korkovou zátku a opatrně dovnitř nalil petrolej. Zároveň se rozpomínal, kam položil zápalky. Krabička byla skoro prázdná, to si pamatoval. Ale dvě nebo tři zápalky tam snad ještě budou. Postavil kanystr stranou a začal rukama po podlaze. Skoro okamžitě narazil na krabičku.

Škrtl sirkou, nadzvedl skleněné stínidlo a díval se, jak se knot rozhořel slabým plamínkem.

Potom se otočil. Pohled, který ho čekal, mu působil obrovské utrpení. Nechtěl se dívat.

Žena ležící v posteli u zdi umírala. Už to věděl s jistotou, přestože si do poslední chvíle namlouval, že se její stav zlepší. Jeho sen byl posledním pokusem o únik. Teď už neunikne.

Smrti se nedá utéct. Ani té vlastní, ani té, která čeká na někoho blízkého.

Přidřepł si k posteli. Petrolejka vrhala po zdech neklidné stíny. Díval se na její obličej. Byla ještě mladá. Tváře měla sice bledé a propadlé, ale pořád byla krásná. *Krásna opustí mou ženu jako poslední*, pomyslel si a ucítil v očích slzy. Položil jí ruku na čelo. Horečka pořád stoupala.

Úkosem pohlédl do rozbitého okna, vyspraveného kusem utrženého kartonu. Svítání nepřicházelo. Ramírežův kohout byl pořád jediný, který kokrhá. *Hlavně ať už svítá*, pomyslel si. *Zemře v noci. Ne ve dne. Jen když vydrží dýchat do svítání. Pak mě ještě neopustí.*

Najednou otevřela oči. Vzal ji za ruku a pokusil se usmát.

„Kde je naše dítě?“ zeptala se tak slabým hlasem, že jí stěžl rozuměl.

„Spinká doma u mojí sestry,“ odpověděl. „Je to tak lepší.“

Zdalo se, že ji ta odpověď uklidnila.

„Jak dlouho jsem spala?“

„Spoustu hodin.“

„Seděl jsi u mě celý den? Musíš si odpočinout. Za pár dní už tu nebudu takhle polehávat.“

„Taky jsem spal,“ řekl jí. „Brzo se uzdravíš.“

Přemítal, jestli poznala, že jí lže. Přemítal, jestli ví, že už nikdy nevstane z postele. Že by z čirého zoufalství lhali jeden druhému? Aby odlehčili, co je nevyhnutelné?

„Jsem hrozně unavená,“ špitla.

„Musíš spát, abys nabrala síly,“ řekl a odvrátil přitom hlavu, aby neviděla, s jakým úsilím se přemáhá.

Krátce nato pronikl do stavení první paprsek svítání. Žena opět upadla do bezvědomí. Pedro seděl na zemi u postele. Byl tak unavený, že už nedokázal udržet myšlenky pohromadě. Rozutekly se mu a on nad nimi ztratil veškerou moc.

Dolores poznal, když mu bylo jednadvacet let. Společně s bratrem Juanem podnikli dlouhou cestu do Santiaga de los Treinta Caballeros, aby viděli karneval. Juan byl o dva roky starší a ve městě už jednou byl. Ale Pedro to zažil poprvé. Cesta jim trvala tři dny. Tu a tam je někdo kousek svezl na povoze. Ale větší část cesty ušli pěšky. Jednou zkusili načerno popojet přeplněným autobusem, který mířil do města. Ale když se na zastávce pokoušeli vylézt na střechu a ukrýt se mezi zavazadly a svázanými uzly, řidič je objevil. S nadávkami je vyhnal. Hulákal za nimi, že takoví chudáci, co se nezmůžou ani na jízdenku, nemají na světě vůbec co pohledávat.

„Člověk, který řídí autobus, musí být hrozně bohatý,“ uvažoval Pedro, když se vydali znovu po prašné silnici, vinoucí se mezi nekonečnými cukrovými plantážemi.

„Hlupáku,“ opáčil Juan. „Peníze za jízdenky dostane ten, komu autobus patří. Ne ten, kdo ho řídí.“

„A to je kdo?“ zeptal se Pedro.

„Jak to mám vědět?“ odbyl ho Juan. „Ale až dorazíme do města, ukážu ti domy, ve kterých bydlí.“

Nakonec došli do cíle. Bylo to v únoru a celé město žilo divokým karnevalovým mumrajem. Pedro užasle zíral na pestrobarevné oblečení pošité blyštivými zrcátky. Masky připomínající ďábla a všemožná zvířata ho zprvu děsily. Celé město jako by se houpalo do rytmu tisíců bubnů a kytar. Juan ho zkušeně vodil ulicemi a uličkami. V noci spali na lavičce v parku Duarte. Celou dobu měl Pedro hrozný strach, že mu Juan v lidské vřavě zmizí.

Připadal si jako dítě, které se bojí, že se ztratí rodičům. Ale nedal to najevo. Nechtěl, aby se mu Juan smál.

Jenže právě tohle se stalo. Došlo k tomu třetí večer, který měl být zároveň jejich poslední. Byli zrovna na Cale del Sol, jedné z největších ulic ve městě, a Juan zničehonic zmizel v davu roztančených lidí v maskách. Neměli domluvené žádné místo, kde se sejdou v případě, že by se jeden druhému ztratili. Pedro bratra hledal dlouho do noci, ale marně. Nenašel ho ani na lavičce v parku, kde předtím přespávali. Za svítání se posadil u jedné ze soch na Plaza de Cultura. Napil se vody z kašny, aby zahnal žízeň. Neměl ale peníze, aby si koupil něco k jídlu. Pomyslel si, že nejlepší udělá, když se pokusí najít cestu zpátky domů. Hlavně aby se dostal ven z města, pak se vkrade na některou z banánových plantáží a tam se nacpe dosyta.

Najednou si uvědomil, že se vedle něj někdo posadil. Byla to dívka v jeho věku. Okamžitě ho napadlo, že je to ta nejkrásnější dívka, jakou kdy viděl. Když si všimla jeho pohledu, rozpačitě sklopila zrak. Pokradmu ji pozoroval, jak si zouvá sandály a mne si bolavá chodidla.

Tak se setkal s Dolores. Později mnohokrát mluvili o tom, že je svedlo dohromady Juanovo zmizení v karnevalové vřavě a její uchozené nohy.

Seděli na kašně a začali si povídat. Ukázalo se, že Dolores je ve městě také jen na návštěvě. Hledala místo jako služka a prochodila čtvrtí bohatých od domu k domu, leč bezúspěšně. Stejně jako Pedro se narodila v rolnické rodině a její vesnice ležela ne daleko té, odkud pocházel Pedro. Společnými silami se vymotali ven z města, zplundrovali pár banánovníků a naplnili si břicha. Čím víc se blížili k její vesnici, tím šli pomaleji.

O dva roky později, v květnu před obdobím dešťů, se vzali a odstěhovali se do Pedrovy vesnice, kde získali od jednoho Pedrova strýce malý domeček. Pedro pracoval na třetinové plantáži a Dolores pěstovala zeleninu, kterou prodávala nákupcům, co chodívali kolem. Byli sice chudí, ale zato mladí a šťastní.

Jen jedna věc nebyla, jak měla být. Ani po třech letech Dolores neotěhotněla. Nikdy o tom nemluvili. Ale Pedro viděl, že to jeho ženu trápí víc a víc. Bez jeho vědomí dokonce tajně navštívila *curiositas* na hranicích s Haiti, aby vyhledala pomoc. Nic se však nezměnilo.

Trvalo to osm let. Ale jednou večer se Pedro vracel z plantáže a Dolores mu vyšla naproti, aby mu řekla, že čeká dítě. Na konci osmého roku jejich manželství Dolores porodila dceru. Když ji Pedro spatřil, hned viděl, že zdědila matčinu krásu. Ten večer šel do místního kostela a obětoval zlatý šperk, který dostal od své matky, když ještě žila. Daroval ho Panně Marii a napadlo ho, že je se zavinitým dítkem podobná jeho Dolores s novorozenou dcerkou. Pak šel domů a po cestě si zpíval tak hlasitě a s vervou, až se za ním kolemjdoucí otáčeli a říkali si, že to nejspíš přehnal se zkvašenou třtinovou melasou.

Dolores spala. Dýchala pořád namáhavěji a neklidně se převalovala.

„Nemůžeš přece umřít,“ zašeptal Pedro a uvědomil si, že už své zoufalství nedokáže ovládat. „Nemůžeš mi umřít, opustit naši dceru.“

O dvě hodiny později bylo po všem. Na okamžik se její dech úplně zklidnil. Otevřela oči a podívala se na něj.

„Musíš naši dceru nechat pokřtít,“ řekla. „Musíš ji dát pokřtít a musíš na ni dávat pozor.“

„Brzo ti bude dobře,“ řekl. „Půjdeme do kostela spolu a necháme ji pokřtít.“

„Já už nejsem,“ vydechla a zavřela oči.

Pak usnula navěky.

Dva týdny po její smrti opustil Pedro vesnici, dcerku měl v košíku na zádech. Bratr Juan ho kus cesty doprovázel.

„Víš, co děláš?“ zeptal se.

„Dělám jen to, co musím,“ odvětil Pedro.

„Proč musíš kvůli křtu až do města? Proč nemůžeš nechat dítě pokřtít tady ve vesnici? Tenhle kostel byl dost dobrý pro tebe i pro mě. A předtím i pro naše rodiče.“

Pedro se zastavil a pohlédl na bratra.

„Čekali jsme na dítě osm let. Když dcera konečně přišla, Dolores onemocněla. Nikdo jí nedokázal pomoci. Žádný doktor, žádný lék. Nebylo jí ještě ani třicet let. A musela umřít. Protože jsme chudí. Jsme skrz naskrz prolezli nemocemi chudoby. Dolores jsem potkal, když jsi tenkrát zmizel na karnevalu. Teď se tam vrátím, do té velké katedrály na náměstí, kde jsem ji poprvé spatřil. Moje dcera bude pokřtěná v největším kostele, který u nás máme. To je to nejmenší, co můžu pro Dolores udělat.“

Nečekal, až Juan odpoví, otočil se a šel dál. Pozdě večer dorazil do vesnice, odkud pocházela Dolores, a zastavil se v domě její matky. Vysvětlil, kam má namířeno. Když domluvil, stará matka smutně zavrtěla hlavou.

„Žal tě připravil o rozum,“ řekla. „Mysli spíš na to, že dcerka bude celá špatná od toho věčného natrásání, jestli ji na zádech poneseš tu dálku až do Santiaga.“

Pedro na to nic neřekl. Druhý den brzy ráno se vydal dál. Celou cestu si s dítětem v košíku povídal. Vyprávěl dceři všechno, co si o Dolores pamatoval. A když už nebylo co víc povědět, začal zase od začátku.

Do města došel pozdě odpoledne, kdy se na obzoru kupila těžká dešťová mračna. Usadil se u velkého portálu katedrály Santiago Apóstol a čekal. Čas od času dceru nakrmil z toho, co si s sebou nesl z domova. Pozoroval černě oděné kněze, kteří procházeli kolem něj. Buď mu připadali příliš mladí, nebo měli tuze naspěch, než aby byl některý z nich hoden pokřtít jeho dceru. Čekal řadu hodin. Konečně spatřil starého kněze, jak kráčí rozvázným krokem přes náměstí ke katedrále. Tehdy se zvedl, sňal z hlavy baret a držel dítě před sebou. Kněz si jeho příběh trpělivě vyslechl. Pak pokýval hlavou.

„Pokřtím tvou dceru,“ řekl. „Ušel jsi dlouhý kus cesty za něčím, v co věříš. V naší době je to vzácnost. Lidé pro svou víru málokdy podstupují dlouhou pouť. Proto taky svět vypadá tak, jak vypadá.“

Pedro kněze následoval do zšeřelé katedrály. Pomyslel si, že je mu Dolores nablízku. Její duše se vznáší kolem nich a provází jejich kroky až ke křtitelnici.

Starý kněz opřel svou hůl o jeden z vysokých pilířů.

„Jak se bude holčička jmenovat?“ zeptal se.

„Jako její matka,“ řekl Pedro. „Bude se jmenovat Dolores. A taky chci, aby měla jméno Maria. Dolores Maria Santana.“

Po křtu vyšel Pedro na náměstí a posadil se k soše, kde před lety potkal Dolores. Jeho dcera spala v košíku. Seděl zcela nehybně, ponořený hluboko do vlastního nitra.

Já, Pedro Santana, jsem prostý člověk. Po svých předcích jsem nezdědil nic jiného než chudobu a nouzi bez konce. Nesměl jsem si ponechat ani svou ženu. Ale přísahám, že naše dcera bude mít lepší život. Udělám všechno pro to, aby nemusela žít jako my. Slibuju ti, Dolores, že tvá dcera bude mít dlouhý, šťastný a důstojný život.

Ještě ten večer nechal Pedro město za zády. S dcerou Dolores Marií se vrátil do rodné vesnice.

Bylo devátého května 1978.

Malé Dolores Marii, jeho milované dceři, bylo osm měsíců.

skåne

21.—24. června 1994

1

S přeměnou začal časně za svítání.

Všechno si pečlivě naplánoval, aby nemohlo dojít k nejmenší chybě. Zabere mu to celý den a nechtěl riskovat, že se dostane do časové tísně. Vzal do ruky první štětec a podržel ho před sebou. Z přehrávače na zemi slyšel nahrávku s bubny, kterou si připravil. Podíval se na sebe do zrcadla. Poté si na čelo namaloval první černou linku. Zaznamenal, že má pevnou ruku. Takže není nervózní. Přestože si právě teď poprvé doopravdy nanáší bojové barvy. Do tohoto okamžiku to byla jen hra, způsob, jak se bránit všemu bezpráví, které neustále zažíval. Teď ale nastala velká přeměna a ze hry se stala skutečnost. S každou čarou, kterou si namaloval na obličej, jako by postupně opouštěl svůj starý život. Už není návratu. Právě dnes večer hra končí a on se vydá do války, ve které skutečně umírají lidé.

V místnosti zářila silná žárovka. Pečlivě natočil všechna zrcadla tak, aby se v nich světlo neodráželo. Když do místnosti vešel a zamkl za sebou, nejprve ještě jednou zkontroloval, jestli na nic nezapomněl. Ale všechno bylo na svém místě. Důkladně očištěné štětce, porcelánové kalíšky s barvami, ručníky i voda. Vedle malého soustruhu na kusu černé látky ležely vyrovnané zbraně. Byly tam tři sekery, nože různé délky a plechové nádobky se sprejem. Pomyslel si, že to jediné rozhodnutí ještě neučinil. Než se sne se večer, bude si muset vybrat, kterou zbraň si vezme s sebou. Všechny nepobere. Věděl ale, že to rozhodnutí přijde samo, až se pustí do přeměny.

Než si sedl na lavici a začal s malováním, bříšky prstů vyzkoušel ostří seker a nožů. Byly ostré jako břitva. Nedokázal odolat pokušení a jeden nůž si přitlačil k prstu o něco víc. Okamžitě vytryskla krev. Otřel prst i ostří nože ručníkem. Poté se posadil před zrcadla.

První linie na čele měly být černé. Jako by dvakrát hluboko řízl, otevřel si mozek a vyprázdnil všechny vzpomínky a myšlenky,

keré ho dosud v životě pronásledovaly, mučily a ponižovaly. Pak bude pokračovat s červenými a bílými čarami, kroužky, čtverci a konečně esovitými ornamenty na tvářích. Z jeho bílé kůže nebude vidět ani milimetr. Tehdy bude přeměna dokonána. To, co existovalo předtím, bude pryč. Vráti se znovuzrozený v podobě zvířete a už nikdy nepromluví lidskou řečí. Pomyslel si, že by si neváhal vyříznout jazyk, kdyby to bylo zapotřebí.

Přeměna mu trvala celý den. Krátce po šesté večer byl hotov. Tou dobou už byl rozhodnutý pro největší sekeru. Rukojeť si zastrčil za tlustý kožený opasek, který měl pevně obtočený kolem pasu. V pouzdře tam už čekaly dva nože. Rozhlédl se po místnosti. Na nic nezapomněl. Nádobky se sprejem zastrčil do vnitřních kapes kožené bundy.

Naposledy si v zrcadle prohlédl obličej. Naskočila mu husí kůže. Pak si opatrně přes hlavu natáhl motocyklovou helmu, zhasl a vyšel z místnosti. Odcházel bos, stejně jako sem přišel.

Pět minut po deváté Gustav Wetterstedt ztlumil zvuk televize a zavolal své matce. Byl to neustále se opakující zvyk. Zprávy v televizi sledoval s nechutí a odporem už od doby, kdy před více než pětadvaceti lety odešel z funkce ministra spravedlnosti a vzdal se veškerých politických úkolů. Nedokázal se smířit s tím, že už není jejich součástí. Během let, kdy byl ministrem a stál v absolutním centru veřejného dění, se na televizních obrazovkách objevoval nejméně jednou týdně. Pečlivě dohlížel na to, aby sekretářka každé jeho vystoupení nahrála na video. Kazety měl teď vystavené v obývacím pokoji, kde zabíraly celou jednu stěnu. Občas si je pouštěl. Bylo pro něj nevyčerpatelným zdrojem uspokojení, když mohl sledovat, že za celou dobu v úřadu nikdy neztratil řeč při nějaké nečekané nebo záludné otázce od zlomyslného novináře. Ještě teď si s pocitem nezměrného pohrdání vybavoval, jak se mnozí jeho kolegové přímo děsili televizních redaktorů. Až příliš často se zakoktávali a zaplétali do protimluvů,

kteřé už se jim pak nedařilo vyžehlit. Ale jemu se tohle nestalo ani jednou. Na něj si nikdo nepřišel. Novináři ho nikdy neporazili. A nikdy se nedostali na stopu jeho tajemství.

Televizi si zapnul v devět hodin, aby se podíval na úvodní přehled zpráv. Poté zvuk ztlumil. Přitáhl si k sobě telefon a vytočil matčino číslo. Otěhotněla hodně mladá. Teď jí bylo devadesát čtyři let, pořád jí to myslelo a byla plná nevyužitě energie. Bydlela sama ve velkém bytě v centru Stockholmu. Pokaždé když zvedal sluchátko a vytácel číslo, doufal, že to matka nezvedne. Jelikož už mu bylo přes sedmdesát, začínal se bát, že ho matka přežije. Nic si nepřál víc než její smrt. Pak by zůstal sám. Už by jí nemusel volat a brzo by zapomněl, jak vůbec vypadala.

Tóny vyzváněly. Čekal a přitom pozoroval němého moderátora zpráv. Po čtvrtém zazvonění začal doufat, že skutečně umřela. Pak se ozval její hlas. Nasadil vláčný tón. Zeptal se, jak se má a co celý den dělala. Když si chtě nechtě musel přiznat, že matka je pořád naživu, hodlal rozhovor co nejdřív ukončit.

Zavěsil a zůstal sedět s rukou na telefonním aparátu. Ona prostě neumře, pomyslel si. Neumře, dokud ji vlastnoručně neumlátím.

Seděl v tichém pokoji. Dovnitř doléhalo jen šumění moře a motor osamělého mopedu, který projížděl někde nedaleko. Vstal z pohovky a šel k proskleným dveřím s výhledem na moře. Soumrak byl krásný a vyvolával v něm slavnostní náladu.

Pláž pod jeho velkým pozemkem byla prázdná. Lidi sedí u televize, pomyslel si. Kdysi tam vídali mě, jak беру televizní reportéry pod krkem. Tehdy jsem byl ministrem spravedlnosti. Měl ze mě být premiér. Jenže nebyl.

Pečlivě zatáhl těžké závěsy a ujistil se, že mezi nimi nezůstala ani skulina. Přestože se v domě východně od Ystadu snažil žít v naprosté anonymitě, našli se zvědavci, kteří ho sledovali. Přestože od jeho odchodu z politiky uplynulo už víc než pětadvacet let, ještě se na něj tak docela nezapomnělo. Šel do kuchyně

a nalil si z termosky kávu. Termosku si koupil během oficiální návštěvy Itálie na konci šedesátých let. Matně si vybavoval, že tam byli kvůli tomu, aby projednali zostřená opatření proti šíření terorismu v Evropě. Všude po domě narážel na připomínky svého někdejšího života. Často si říkal, že to všechno vyhází. Nakonec mu ale přišlo, že za to ta námaha nestojí.

Sedl si zpátky na pohovku s kávou v ruce. Dálkovým ovladačem televizi vypnul. Zůstal sedět ve tmě a přemýšlel nad uplynulým dnem. Dopoledne ho navštívila novinářka z jednoho významného měsíčníku, dělala sérii reportáží o známých osobnostech v penzi. Nepřišel na to, proč se rozhodla navštívit právě jeho. Měla s sebou fotografa a pořídili snímky na pláži i v domě. Už předem se rozhodl, že bude vystupovat jako starší muž překypující laskavostí a smířením. Svůj současný život popsal jako velmi šťastný. Žije v odloučení, aby mohl meditovat, a s předstíranou rozpačitostí se mu podařilo prořeknout, že uvažuje o sepsání pamětí. Na novinářku ve věku kolem čtyřicítky to udělalo velký dojem, rozplývala se úctou a respektem. Posléze je s fotografem vyprovodil k autu a zamával jim na rozloučenou.

S uspokojením si pomyslel, že se mu během rozhovoru podařilo neříct jediné pravdivé slovo. Tohle byla jedna z mála věcí, které ho ještě zajímaly. Podvádět, aniž by ho kdokoliv odhalil. Šířit zdání a iluzi. Po tolika letech v politice mu došlo, že nakonec zbude pouze lež. Pravda převlečená za lež nebo lež zabalená do pravdy.

Pomaloučku upíjel kávu. Po těle se mu rozlévalo uspokojení. Večery a noci míval nejradši. V tu chvíli odpluly veškeré myšlenky na to, co bylo a co přišlo vniveč. O to nejdůležitější ho ale nikdo nepřipravil. Jeho nejhlubší tajemství, o kterém kromě něj nikdo nevěděl.

Někdy si sám sebe představoval jako odraz v zrcadle, které je zároveň konvexní i konkávní. Byl člověkem dvou tváří. Nikdo nespatriil víc než povrch, schopného právníka, respektovaného ministra spravedlnosti, vlídného důchodce, který se prochází po

skånském pobřeží. Nikdo netušil, že je svým vlastním dvojníkem. Zdravil se s králi a prezidenty, s úsměvem se ukláněl, a přitom si myslel: *Kdybyste jen věděli, kdo vlastně jsem a co si o vás myslím.* Když stál před televizními kamerami, vždycky měl tuhle myšlenku v hlavě jako první, aby byla na ráně. *Kdybyste jen věděli, kdo vlastně jsem a co si o vás myslím.* Nikdo ji ale nezachytil. Bylo to jeho tajemství: že nenávidí stranu, kterou zastupuje, pohrdá jí a pohrdá názory, které zároveň hájí, stejně jako jsou mu odporní prakticky všichni lidé, se kterými se stýká. Jeho tajemství zůstane skryté až do jeho smrti. Prokoukl svět, poznal jeho neduživost, spatřil nesmyslnost bytí. Nikdo ale o jeho poznání nevěděl a tak to taky zůstane. Nikdy neměl potřebu se o své poznatky s někým dělit.

Vnímal, jak v něm narůstá slastný pocit z toho, co ho čeká. Druhý den krátce po deváté k němu měli přijet jeho přátelé v černém mercedesu s tónovanými skly. Zajedou rovnou do garáže a on je bude čekat v obývacím pokoji se zataženými závěsy, přesně jako teď. Uvědomil si, jak jeho očekávání okamžitě poskočilo, když si začal představovat, jak asi bude vypadat dívka, kterou mu přivezou tentokrát. Dal jim na srozuměnou, že v poslední době bylo až příliš mnoho blondýnek. Některé byly taky dost staré, bylo jim už přes dvacet. Teď si přál nějakou mladší, nejlíp míšenku. Jeho přátelé počkají ve sklepě, kde je pro ně připravená televize, a on si dívku zatím vezme k sobě do ložnice. Před svítáním budou pryč a on začne spřádat představy o té, kterou mu přivezou příští týden. Myšlenka na zítřejší den ho tak vzrušila, že vstal z pohovky a šel do pracovny. Než rozsvítil, zatáhl závěsy. Na okamžik se mu zdálo, jako by dole na břehu zahlédl lidský stín. Sundal si brýle a snažil se zaostřit. Občas se v noci právě pod jeho pozemkem potulovali pozdní návštěvníci. Taky už několikrát musel volat na policii v Ystadu a stěžovat si na mladé, kteří si na pláži rozdělali oheň a byli příliš hluční. S ystadskou policií měl výtečné vztahy. Pokaždé obratem přijeli a narušitele odvezli. Často ho napadlo, že neměl ani ponětí, jaké

znalosti a kontakty si coby ministr spravedlnosti vybuduje. Nejenže pochopil zvláštní mentalitu, která je typická pro švédské policejní sbory. Navíc si systematicky vybudoval síť přátel na strategických místech švédské právní mašinerie. Stejně důležité ale byly kontakty v podsvětí. Naklonil si inteligentní zločince z řad jednotlivců i vůdce velkých zločineckých syndikátů. I když se od doby, kdy před lety složil funkci, leccos změnilo, staré kontakty mu pořád dělaly ohromnou službu. Včetně těch, které mu každý týden zajišťovaly dívku patřičného věku.

Stín na pláži byl jen jakási vidina. Upravil závěsy a odemkl zásuvku v psacím stole, který zdědil po svém otci, obávaném profesoru práv. Vytáhl drahé, krásně vzorované desky a rozevřel si je na stole. Zvolna, téměř bez dechu listoval sbírkou pornografických fotografií z rané éry fotografického umění. Jeho nejstarší obrázek byla sběratelská rarita, daguerrotypie z roku 1855, kterou kdysi koupil v Paříži. Na snímku byla nahá žena objímající psa. Mezi exkluzivní, nicméně veřejnosti neznámou skupinkou mužů, kteří s ním jeho zájem sdíleli, byla Wetterstedtova sbírka proslulá. Jeho sérii fotografií od Lecadra z devadesátých let devatenáctého století předčila pouze kolekce jistého starého oceňářského magnáta z Porúří. Pomalinku obracel plastové stránky. Nejdéle se zdržel u fotek s mladinkými modelkami. Jejich oči prozrazovaly, že dívky jsou pod vlivem drog. Často litoval, že se v minulosti sám nevěnoval focení. Kdyby to byl udělal, mohl být k dnešku majitelem unikátní sbírky.

Když si album prohlédl, zamkl desky zpátky do stolu. Přátelé mu dali slib, že po jeho smrti poskytnou fotografie jednomu antikváři v Paříži, který se na podobné nabídky specializoval. Peníze z prodeje sbírky pak měly připadnout nadaci pro mladé právníky. Nadaci sám založil, veřejně se však měla prezentovat až po jeho smrti.

Zhasl lampičku a zůstal sedět v temném pokoji. Dovnitř slabě doléhal šum moře. Znovu měl dojem, že zaslechl zvuk projíždějícího mopedu. Pořád si nedokázal představit vlastní smrt,

přestože už překročil sedmdesátku. Dvakrát si při návštěvě Spojených států vymohl účast na popravě, jednou to bylo elektrické křeslo, podruhé čím dál vzácnější poprava v plynové komoře. Pohled na člověka přicházejícího o život byl podivně příjemný zážitek. Ale svou vlastní smrt si představit nedovedl. Vyšel z pracovny a v obývacím pokoji si z baru nalil skleničku likéru. Blížila se půlnoc. Než si půjde lehnout, zbývá ještě krátká procházka k moři. V předsíni si oblékl bundu, vklouzl do okopaných dřeváků a vyšel z domu.

Venku panovalo bezvětří. Jeho dům ležel natolik stranou, že neviděl světla od sousedů. V dálce hučela auta na silnici směrem na Kåsebergu. Kráčel po pěšině vedoucí přes zahradu k zamčené brance, odkud se scházelo k pláži. Ke svému rozhořčení zjistil, že lampa u branky je rozbitá. Pláž ho očekávala. Našel klíče a odemkl. Přešel krátký úsek ke břehu a zastavil se těsně u vody. Moře bylo klidné. V dálce na obzoru spatřil světla lodi, která mířila na západ. Rozepnul si poklopec a vymočil se do vody, přičemž nepřestával snít o návštěvě naplánované na další den.

Aniž by něco zaslechl, najednou věděl, že za ním někdo stojí. Ztuhl a cítil, jak ho sevřel strach. Prudce se otočil.

Člověk před ním připomínal zvíře. Měl na sobě jen šortky, jinak byl nahý. Na zlomek vteřiny mu Wetterstedt v hysterické hrůze pohlédl do tváře. Nedokázal říct, jestli je znetvořená, nebo se skrývá za nějakou maskou. Viděl, že muž má v ruce sekeru. Zmateně si pomyslel, že ruka svírající topůrko je drobná, muž připomínal trpaslíka.

Pak Wetterstedt zaječel a rozběhl se zpátky k zahradní brance.

Zemřel v okamžiku, kdy mu ostří sekery rozťalo páteř těsně pod lopatkami na dvě poloviny. Už nevnímал, jak si muž nebo snad netvor klekl a rozsekl mu čelo, načež jediným mohutným trhnutím oderval z temene hlavy plnou hrst vlasů i s kůží.

Právě minula půlnoc.

Bylo úterý jednadvacátého června.

Někde blízko nastartoval moped. Krátce nato zvuk motoru odumřel.

Všude znovu zavládl klid.

2

Jednadvacátého června ve dvanáct hodin opustil Kurt Wallander ystadskou policejní stanici. Aby si jeho zmizení nikdo nevšiml, vykradl se z práce přes garážový vjezd. Nasedl do auta a zamířil do přístavu. Venku bylo teplo, a tak nechal bundu hozenou přes židli v kanceláři. Pro ty, kdo by ho v následujících hodinách hledali, to bude důkaz, že musí být někde v budově. Zaparkoval před divadlem. Vyšel na molo a usadil se na lavičku u červeně natřené buňky námořní záchranné služby. Měl s sebou jeden ze svých poznámkových bloků. Když se chtěl pustit do psaní, zjistil, že si nevezal pero. V prvotním záchvatu vzteku chtěl zápisník mrštit do vody a celé to pustit z hlavy. Vzápětí mu došlo, že to nepůjde. Kolegové by mu to neodpustili.

Právě oni ho navzdory jeho protestům vybrali jako řečníka, jenž má ve tři hodiny jménem celé stanice poděkovat Björkovi, který tentýž den odcházel z funkce ystadského policejního ředitele.

Wallander ještě nikdy v životě proslov nepronášel. Nejbliž k tomu měl na nesčetných tiskových konferencích, které musel uspořádat, když si to vyžádal nějaký případ.

Jenže jak poděkovat odcházejícímu policejnímu šéfovi? Za co se vlastně při takové příležitosti děkuje? Vděčí mu vůbec za něco? Radši by místo děkování mluvil o svých obavách a starostech kvůli rozsáhlým a podle všeho nedomyšleným reorganizacím a škrtům, které policii čím dál víc sužovaly.

Na chvíli odešel ze stanice pryč, aby si v klidu promyslel, co řekne. Den předtím seděl dlouho do noci u kuchyňského stolu, ale k ničemu to nevedlo. Teď už jde do tuhého. Ani ne za tři hodiny se v práci všichni shromáždí, aby Björkovi předali dárek. Jejich ředitel nastupuje hned druhý den na místo šéfa krajského oddělení cizinecké policie. Wallander vstal z lavičky a šel přes molo do přístavní kavárny. Rybářské čluny upevněné na lanech se poklidně kolébaly. Wallander si roztržitě vybavil, jak byl před

sedmi lety u toho, když vytahovali z vody u mola mrtvolu. Vzpomínku ale zaplašil. Projev na Björkovu počest je teď důležitější. Servírka v kavárně mu půjčila pero. Posadil se s šálkem kávy ke stolu na předzahrádce a přinutil se napsat několik řádek. V jednu hodinu měl pohromadě půl stránky. Výsledek počastoval zachmuřeným pohledem. Jenže mu bylo jasné, že líp to nesvede. Mávl na servírku, aby mu přišla dolít kávu.

„Léto má trochu zpoždění,“ poznamenal.

„Možná letos nedorazí vůbec,“ přisadila si servírka.

Až na nemožný proslov pro Björka byl Wallander v dobrém rozmaru. Za pár týdnů mu začne dovolená. Měl spoustu důvodů k radosti. Zima byla dlouhá a únavná. Cítil, že si potřebuje pořádně odpočinout.

Ve tři hodiny se všichni sešli v jídelně na stanici a Wallander přednesl svůj projev. Svedberg následně předal řediteli dárek v podobě zbrusu nového rybářského prutu a Ann-Britt Höglundová se přidala s kyticí. Wallanderovi se v chvilkovém návalu inspirace podařilo suchopárný proslov osvěžit vylicením několika historek, které s Björkem zažil. Když vyprávěl, jak se pod nimi jednou zřítilo lešení a oni skončili v močůvce, vzbudil tím bujaré veselí. Potom si dali kávu a dort. Björk v děkovné řeči popřál hodně štěstí své nástupkyni. Jmenuje se Lisa Holgerssonová a přestupuje k nim z jednoho většího policejního okrsku ve Smålandu. Má nastoupit po letních prázdninách. Do té doby bude prozatímním zástupcem šéfa v Ystadu Hansson. Po skončení rozlučky šel Wallander k sobě do kanceláře. Na pootevřené dveře zaklepal Martinsson.

„To byl pěkný proslov,“ začal. „Nevěděl jsem, že umíš takhle řečnit.“

„Taky že neumím,“ opáčil Wallander. „Byl to mizerný proslov. Víš to stejně dobře jako já.“

Martinsson se opatrně posadil na rozvrzanou židli pro návštěvy.

„Zajímalo by mě, jak to bude vypadat, až to tu povede ženská,“ nadhodil.

„Proč by s tím měl být problém?“ odtušil Wallander. „Spíš bych se bál, jak to dopadne po všech těch škrtech.“

„Právě proto jsem přišel,“ řekl Martinsson. „Povídá se, že nám chtějí na víkendy snížit počet lidí na nočních.“

Wallander na kolegu vrhl pochybovačný pohled.

„To přece nejde,“ namítl. „Kdo bude hlídat zadržené, které tu třeba budeme mít?“

„Údajně se na to má najmout soukromá bezpečnostní firma.“

Wallander se na Martinssona překvapeně podíval.

„Bezpečnostní firma?“

„Tak jsem to slyšel.“

Wallander zakroutil hlavou. Martinsson vstal.

„Říkal jsem si, že bys to měl vědět. Chápeš, co se to s policií děje?“

„Ne,“ odpověděl Wallander. „A ber to jako upřímnou a vyčerpávající odpověď.“

Martinsson se neměl k odchodu.

„Ještě něco?“

Martinsson vytáhl z kapsy papír.

„Už začalo fotbalové mistrovství světa, jak víš. Dva dva s Kamerunem. Ty jsi tipoval pět nula pro Kamerun. Tím pádem jsi teď na posledním místě.“

„Jak můžu být poslední? Přece se dá tipnout buď dobře, nebo špatně, ne?“

„Vedeme si i statistiku, kde je vidět, jak si kdo stojí.“

„Panebože! K čemu je to dobrý?“

„Jenom jeden člověk tipnul výsledek dva dva, někdo z pořádkového,“ upřesnil Martinsson a nechal Wallanderovu otázku bez odpovědi. „Teď je na radě další mač. Švédsko proti Rusku.“

Wallandera fotbal nechával ledově chladným. Spíš si občas zašel na zápas ystadských házenkářů, kteří se v některých sezónách řadili k nejlepším týmům ve Švédsku. Poslední dobou si ale

nemohl nevěšimnout, jak celý národ upírá veškerou pozornost jediným směrem. Na fotbalové mistrovství světa. Nemohl zapnout televizi nebo otevřít noviny, aby tam na něj nečekaly nekonečné spekulace o tom, jak se povede švédskému národnímu týmu. Zároveň mu docházelo, že se zřejmě nevyhne interní policejní soutěži v tipování výsledků. Kolegové by to považovali za aroganci. Vytáhl ze zadní kapsy kalhot peněženku.

„Kolik mě to bude stát?“

„Stovku. Jako poslední.“

Wallander mu podal stokorunu a kolega si ho odškrtl ze seznamu.

„Takže mám odhadnout výsledek?“

„Švédsko proti Rusku. Tak co myslíš?“

„Čtyři čtyři,“ pravil Wallander.

„Ve fotbale málokdy padne tolik gólů,“ řekl Martinsson udiveně. „To je spíš výsledek z hokeje.“

„Tak řekněme tři jedna pro Rusko,“ opravil se Wallander. „Stačí?“

Martinsson si to zapsal.

„Třeba bysme mohli rovnou sfouknout i zápas proti Brazílii,“ navrhl.

„Tři nula pro Brazílii,“ vypálil Wallander.

„Ty teda nemáš o Švédsku zrovna valný mínění,“ zhodnotil to Martinsson.

„Pokud jde o fotbal, tak rozhodně ne,“ řekl Wallander a podal mu další bankovku.

Když Martinsson odešel, přemýšlel Wallander o tom, co se od něj dozvěděl. Pak ale myšlenky podrážděně zaplašil. Časem se ukáže, co je pravda a co fámy. Bylo půl páté. Přitáhl si šanon s vyšetřovacím spisem k případu organizovaného vývozu kradených aut do států bývalého východního bloku. Vyšetřování se táhlo už několik měsíců. Policii se dosud podařilo rozkrýt jen zlomek rozsáhlé činnosti. Věděl, že ho ten případ bude pronásledovat ještě dalších pár měsíců. Až odjede na dovolenou, vezme

si to na starost Svedberg. Měl silné tušení, že po dobu jeho nepřítomnosti se nic moc nového nestane.

Vtom na dveře zaklepala Ann-Britt Höglundová a vešla dovnitř. Na hlavě měla černou kšiltovku.

„Jak v tom vypadám?“ zeptala se.

„Jako turistka,“ odpověděl Wallander.

„Takhle budou vypadat nové čepice k uniformě,“ oznámila mu. „Představ si nad kšiltem nápis *Policie*. Viděla jsem fotky.“

„Tohle si já nikdy na hlavu nedám,“ prohlásil Wallander. „Asi bysme měli být rádi, že už neděláme pochůzkáře.“

„Možná jednoho dne zjistíme, že Björk byl naprosto úžasný šéf,“ řekla. „Líbil se mi ten tvůj proslov.“

„Kdepak, nestálo to za nic,“ ošil se Wallander a cítil, jak je napružený. „Ale můžete si za to sami, když jste prokázali tak mizerný úsudek a vybrali zrovna mě.“

Ann-Britt vstala a podívala se z okna. Wallandera napadlo, že během krátké doby dostala pověsti, která ji předcházela, než v Ystadu před rokem nastoupila. Na policejní akademii projevila skvělé vlohy pro práci u policie a neustále se zlepšovala. Částečně dokázala zaplnit prázdné místo, které tu po sobě nechal Rydberg, když před několika lety zemřel. Od Rydberga se Wallander naučil většinu toho, co věděl o policejní práci. Občas měl pocit, že teď je na něm, aby Ann-Britt vedl, jako kdysi Rydberg vedl jeho.

„Co ty auta?“ nadhodila.

„Pořád se kradou,“ odušil. „Tahle organizace je podle všeho příšerně rozvětvená.“

„Dokážeme tu jejich noru vyštourat?“

„Vyhodíme ji do vzduchu,“ ujistil ji Wallander. „Dřív nebo později. Pár měsíců bude ticho po pěšině a pak to začne nanovo.“

„Copak to nikdy neskončí?“

„Ne. Ystad má prostě výhodnou polohu a na druhé straně moře, dvě stě kilometrů odtud, čeká spousta lidí, kteří chtějí mít to samé, co máme my. Potíží je, že nemají čím zaplatit.“

„Zajímalo by mě, kolik kradeného zboží se asi vyveze každým trajektem,“ řekla zamyšleně.

„To je lepší nevědět,“ uzavřel Wallander.

Šli si společně pro kávu. Ann-Britt nastupovala ještě ten týden na dovolenou. Wallander vyrozuměl, že ji stráví v Ystadu, protože její muž pracuje jako montér všude po světě a momentálně má zakázku v Saúdské Arábii.

„Co budeš dělat ty?“ zajímala se, když se bavili o nadcházejícím období dovolených.

„Pojedu do Skagenu,“ řekl.

„S tou ženou z Rigy?“ nadhodila s úsměvem.

Udiveně zvedl obočí.

„Ty o ní víš?“

„Všichni to vědí,“ odušila. „Tos netušil? Mezi námi policajty řekněme, že je to výsledek neustále probíhajícího interního vyšetřování.“

Wallander byl upřímně překvapený. S Baibou se seznámil před několika lety při jednom vyšetřování. Nikomu o ní nepověděl. Byla to vdova po lotyšském policistovi. Před půlrokem strávila v Ystadu Vánoce a o Velikonocích zase jel Wallander za ní do Rigy. Ale s nikým o ní nemluvil a žádnému z kolegů ji nepředstavil. Teď si najednou říkal, proč to vlastně neudělal. Přestože byl jejich vztah pořád křehký, dokázala ho Baiba vytáhnout z melancholie, která ovládala jeho život od rozvodu s Monou.

„Ano,“ řekl. „Pojedeme do Dánska spolu. A zbytek léta se budu věnovat otci.“

„Co Linda?“

„Před týdnem volala a říkala mi, že se přihlásila na divadelní kurz ve Visby.“

„Myslela jsem, že chce čalounit nábytek.“

„Já taky. Teď si ale vzala do hlavy, že s nějakou kamarádkou nazkouší divadelní představení.“

„To zní zajímavě, ne?“

Wallander pochybovačně kývl.

„Doufám, že v červenci přijede. Už jsem ji dlouho neviděl.“

Přede dveřmi Wallanderovy kanceláře se rozloučili.

„Zastav se někdy v létě u nás,“ pozvala ho. „S tou ženou z Rigy nebo i bez ní. Případně s dcerou nebo bez.“

„Jmenuje se Baiba,“ řekl Wallander.

A slíbil, že na návštěvu přijede.

Po rozhovoru s Ann-Britt se přes hodinu hrbil nad papíry, co se mu kupily na stole. Dvakrát volal na policii v Göteborgu a sháněl komisaře, který pracoval na stejném případě za göteborgskou stranu, ale nezastihl ho. Ve tři čtvrtě na šest desky zaklapl a zvedl se. Ten večer si chtěl zajít na jídlo do restaurace. Ohmatl si břicho a zaznamenal, že zase trochu zhubl. Baiba si jednou postěžovala, že je moc tlustý. Od té doby neměl nejmenší problém míň jíst. Taký se několikrát donutil vytáhnout sportovní soupravu a vyrazil si zaběhat, přestože ho to nebavilo.

Oblékl si bundu a rozhodl se, že Baibě ještě ten večer napíše dopis. Už byl na odchodu, když zazvonil telefon. Na vteřinu zvažoval, že ho nezvedne. Pak se vrátil k psacímu stolu a zvedl sluchátko.

Volal Martinsson.

„Pěkný projev jsi měl,“ začal. „Björk vypadal fakt dojatě.“

„To už jsi říkal,“ opáčil Wallander. „Potřebuješ něco? Odcházím domů.“

„Zrovna jsem měl dost zvláštní telefonát,“ vysvětloval Martinsson. „Říkal jsem si, že to s tebou proberu.“

Wallander netrpělivě čekal, co z kolegy vypadne.

„Volal nějaký farmář ze statku kousek od Marsvinsholmu. Tvrdil, že na svém poli s řepkou viděl nějakou ženskou, co se chovala divně.“

„To je všechno?“

„Jo.“

„Nějaká ženská stála v řepkovém poli a chovala se divně? A co dělala?“

„Jestli jsem to správně pochopil, nedělala nic. Stačilo už to, že na tom poli byla.“

Wallander nad odpovědí ani nepřemýšlel.

„Pošli tam hlídku. To je přece jejich záležitost.“

„Problém je, že tady teď asi nikdo není. Staly se dvě dopravní nehody, prakticky současně. Jedna na vjezdu do Svarte, druhá před Continentalem.“

„Vážné?“

„Žádná těžká zranění. Ale zřejmě je tam pěkná mela.“

„Tak do toho Marsvinsholmu zajedou, až budou mít čas, ne?“

„Ten farmář mi připadal vystrašený. Neumím to líp vysvětlit. Kdybych nemusel vyzvednout děti, zajel bych tam sám.“

„Tak já tam sjeďu,“ řekl Wallander. „Sejdeme se na chodbě, dáš mi jeho jméno a popis cesty.“

O několik minut později nechal stanici za zády. Odbočil doleva a na kruhovém objezdu vyjel směrem na Malmö. Na vedlejší sedadlo si položil lístek, který mu Martinsson napsal. Farmář se jmenoval Salomonsson a Wallander znal cestu, po které měl jet. Když se dostal na silnici E65, stáhl okénko. Po obou stranách silnice se vlnila řepková pole. Nevzpomínal si, kdy mu naposledy bylo tak dobře. Zastrčil do přehrávače kazetu s nahrávkou *Figarovy svatby*, kde Zuzanku zpívala Barbara Hendricksová, a myslel na Baibu, se kterou se už brzo uvidí. Když dojel k odbočce na Marsvinsholm, zabočil doleva, minul zámek a zámeckou kapli a na další odbočce se dal znovu doleva. Po očku mrkl na Martinssonův popis cesty a zatočil na úzkou cestu vedoucí přímo do polí. V dálce viděl moře.

Salomonssonův statek byl starý, ale dobře udržovaný dům, podlouhlé stavení typické pro zdejší kraj. Wallander vystoupil z auta a rozhlédl se. Kam až oko dohlédlo, táhla se žlutá pole. Vtom se dveře domu otevřely. Na schodech stanul velmi starý muž. V ruce držel dalekohled. Wallander si pomyslel, že si to stařík celé vybájl. Stávalo se až příliš často, že osamělí duchodci

z venkova volali policii na základě smyšlenek a bludů. Popošel ke schodům a kývl.

„Kurt Wallander, ystadská policie,“ představil se.

Muž na schodech nebyl oholený a na nohou měl okopané dřeváky.

„Edvin Salomonsson,“ řekl a podal mu hubenou ruku.

„Povězte mi, co se stalo,“ vybídl ho Wallander.

Muž ukázal na pole vpravo od domu.

„Všiml jsem si jí ráno,“ řekl. „Vstávám brzo. Byla tam už v pět hodin. Nejdřív jsem si myslel, že je to srna. Pak jsem dalekohledem viděl, že je to ženská.“

„Co dělala?“ zeptal se Wallander.

„Stála tam.“

„Nic jiného?“

„Stála tam a zírala.“

„Zírala na co?“

„Jak to mám vědět?“

Wallander si v duchu povzdychl. Stařec nejspíš viděl srnku. Pak se mu představivost rozběhla na plné obrátky.

„Víte, kdo to je?“ zeptal se.

„Nikdy předtím jsem ji neviděl. Kdybych to věděl, tak bych přece nevolal policii.“

Wallander přikývl.

„Takže jste ji dnes časně ráno viděl poprvé,“ navázal. „Ale na policii jste zavolaal až pozdě odpoledne.“

„Člověk nechce zbytečně otravovat,“ odpověděl muž prostě. „Hádám, že toho máte na práci až až.“

„Uviděl jste ji dalekohledem,“ zopakoval Wallander. „Stála v řepkovém poli a nikdy dřív jste ji neviděl. Co jste udělal?“

„Oblíknul jsem se a šel jsem jí říct, ať se klidí. Pošlape mi řepku.“

„Co se dělo dál?“

„Utekla.“

„Utekla?“

„Schovala se v řepce. Sedla si na bobek, abych ji neviděl. Nejdřív jsem si myslel, že už je pryč. Pak jsem ji dalekohledem našel znova. A takhle to šlo pořád dokola. Nakonec mě to přestalo bavit a zavola jsem vám.“

„Kdy jste ji viděl naposledy?“

„Těsně předtím, než jsem zavola.“

„Co v tu chvíli dělala?“

„Stála a zírala.“

Wallander pohlédl na pole. Neviděl nic než vlnící se řepku.

„Policistovi, se kterým jste mluvil, jste připadal vystrašený,“ řekl.

„Kdo má co pohledávat na poli s řepkou? Něco je na tom prostě divného.“

Wallander si pomyslel, že ten rozhovor musí co nejdříve utnout. Teď už mu bylo jasné, že si to děda celé vymyslel. Rozhodl se, že druhý den zavolá na pečovatelskou službu.

„Já s tím asi nic moc nenadělám,“ řekl nahlas. „Určitě už je pryč. A v tom případě není proč si dělat starosti.“

„To teda není pryč,“ prohlásil Salomonsson. „Zrovna ji támhle vidím.“

Wallander se prudce otočil. Sledoval Salomonssonův vytrčený ukazovák.

Žena stála v poli zhruba padesát metrů od kraje. Wallander viděl, že má vlasy černé jako uhel. Ostře se odrážely na pozadí žluté řepky.

„Promluvím s ní,“ řekl Wallander. „Počkejte tady.“

Z kufru auta si vytáhl gumáky. Pak se vydal k poli s pocitem, že je to celé neskutečné. Žena stála zcela nehnutě a sledovala ho. Když se o kus přiblížil, zaznamenal, že kromě černých vlasů má taky tmavou pleť. Došel ke kraji pole. Zvedl ruku a zkusil na ni zamávat. Stála a ani se nehnula. Byla od něj pořád dost daleko a rozvlněná řepka jí občas zakryla obličej, ale i tak viděl, že je velmi krásná. Zavola na ni, ať jde k němu. Když se ani potom nehnula, udělal první krok do pole. Žena okamžitě zmizela. Byla

tak mrštná, že mu připomněla vyplašené zvíře. Zároveň cítil, jak ho to rozladilo. Postupoval řepkou a pátravě se rozhlížel. Když ji upozoroval, byla o něco blíž východnímu cípu pole. Aby mu neutekla, dal se do běhu. Pohybovala se rychle a Wallander se brzo zadýchal. Když se k ní přiblížil na nějakých dvacet metrů, už byli uprostřed pole. Zavolal na ni, ať se zastaví.

„Policie!“ zakřičel. „Zůstaňte stát!“

Znovu vykročil. Pak se to seběhlo strašně rychle. Najednou zvedla nad hlavu kanystr a začala si polévat vlasy, obličej a celé tělo bezbarvou tekutinou. Stihl si pomyslet, že to s sebou muse-la tahat celou dobu. Taky teď viděl, že je k smrti vyděšená. Měla vytřeštěné oči a bez mrknutí ho sledovala.

„Policie!“ zakřičel znovu. „Chci s váma jenom mluvit.“

Ve stejném okamžiku k němu zavanul pach benzinu. Žena zničehonic držela v ruce hořící zapalovač a přiblížila si ho k vlasům. Wallander vykřikl a žena vzplála jako pochodně. Ochromeně sledoval, jak vrávorá po poli a plameny syčí a stravují její tělo. Slyšel sám sebe, jak řve. Ale hořící žena nevydala ani hlásku. Později si nevybavil, že by ji vůbec slyšel křičet.

Rozběhl se k ní a vtom celé pole zachvátil oheň. Wallandera obklopil dým a plameny. Držel si ruce před obličejem a utíkal, aniž tušil, kterým směrem běží. Když doklopýtal ke kraji pole, svalil se do strouhy. Otočil se a naposledy ji zahlédl, než se zhroutila a zmizela mu ze zorného pole. Měla natažené ruce, jako by prosila o pomoc tváří v tvář zbrani, která na ni míří.

Řepkové pole hořelo.

Někde za sebou slyšel křičet Salomonssona.

Postavil se na roztřesené nohy.

Pak se odvrátil a začal zvracet.

3

Později Wallander na dívku hořící v řepkovém poli vzpomínal, jako si člověk s největšími obtížemi vyvolává dávnou noční můru, na kterou by nejradši zapomněl. Přestože celý večer a dlouho do noci působil navenek klidně, nedokázal si posléze vybavit nic než nesouvislé útržky. Martinsson, Hansson i Ann-Britt se jeho netečnosti podívovali. Neprohlédli štít, kterým se obrnil. Uvnitř ale panovala spoušť jako ve zříceném domě.

Domů přišel krátce po druhé hodině v noci. Ani si nesvlékl začouzené oblečení a zabahněné gumáky, jen se posadil na pohovku a v tu chvíli z něj štít spadl. Měl nalitou skleničku whisky, otevřené dveře na balkon pouštěly dovnitř letní noc. Rozbrečel se jako malé dítě.

Dívka, která se upálila, byla vlastně taky ještě dítě. Připomínala mu jeho vlastní dceru Lindu.

Za dlouhá léta u policie si vypracoval obranu proti tomu, co na něj mohlo čekat na místě, kde někdo zahynul násilnou a nečekanou smrtí. Viděl už oběšence, lidi, kteří si nacpali do pusy hlaveň brokovnice nebo se odpálili a roztrhalo je to na kusy. Nějak se naučil to vydržet a následně všechno, čeho byl svědkem, odsunout stranou. Nedařilo se mu to jen v případech, kdy se jednalo o děti nebo mladistvé. V tu chvíli byl stejně bezbranný, jako když u policie začínal. Věděl, že většina policistů to prožívá stejně. Když umře dítě nebo mladý člověk, násilně a nesmyslně, obrana vybudovaná na základě zvyku selže. A tak to zůstane, dokud bude pracovat u policie.

Než se však jeho pomyslný štít rozlomil, měl už za sebou úvodní fázi vyšetřování, kterou zvládl obdivuhodně. Se zbytky zvratků kolem pusy doběhl k Salomonssonovi, který nevěřičně civěl na své hořící pole, a vybafl na něj, kde je v domě telefon. Salomonsson otázce nejspíš nerozuměl nebo ji ani nezaznamenal, a tak ho Wallander odstrčil a vpadl dovnitř. V domě visel na hořklý pach, typický pro život nemytého starého muže. Telefon

objevil v předsíni. Vytočil tísňovou linku a operátorka, která hovor přijímala, posléze potvrdila, že naprosto klidným hlasem popsal, k čemu došlo, a nahlásil požární poplach. Plameny z hořícího pole dotíraly do oken, jako by onoho letního večera někdo ozářil okolí pomocí světlometů. Pak zavolał k Martinssonovi domů. Zvedla to nejstarší dcera, následně mluvil s manželkou, která teprve potom přivolala Martinssona ze zahrady, kde sekal trávu. Wallander mu co nejstručněji popsal, co se stalo, a pověřil ho, ať zavolał taky Hanssonovi a Ann-Britt Höglundové. Poté šel do kuchyně a opláchl si obličej vodou z kohoutku. Když vyšel ven na dvůr, Salomonsson pořád ještě stál na stejném místě, naprosto pohlčený nepochopitelným představením, které se před ním odehrávalo. V autě přijeli sousedé, co bydleli na dohled. Ale Wallander na ně zařval, ať se drží stranou. Nedovolil jim ani, aby se přiblížili k Salomonssonovi. V dálce zaslechl sirény hasičských vozů. Ty bývaly na místě většinou první. Krátce po nich dorazila dvě policejní auta a sanitka. Velitelem hasičů byl Peter Edler, jemuž Wallander naprosto důvěřoval.

„Co se tu stalo?“ zeptal se.

„Vysvětlím ti to později,“ řekl Wallander. „Ale nešlapejte po poli. Leží tam mrtvý člověk.“

„Dům není v ohrožení,“ konstatoval Edler. „Můžeme ho zatím izolovat.“

Pak se obrátil na Salomonssona a zeptal se, jak široké jsou strouhy a cesty mezi poli. Mezitím k Wallanderovi došel jeden ze záchranářů. Komisař už se s ním setkal, ale nedokázal si vybavit jeho jméno.

„Jsou tu zranění?“ zeptal se.

Wallander zavrtěl hlavou.

„Jenom jedna mrtvá,“ dodal. „Leží tam na poli.“

„Tak to musíme zavolat pohřebáky,“ prohlásil záchranář věčně. „Co se vlastně stalo?“

Wallander se s odpovědí nezdržoval. Místo toho se obrátil k Norénovi, toho znal z policistů nejlépe.

„Na poli leží mrtvá žena,“ řekl mu. „Než se oheň uhasí, nemůžeme udělat nic víc než to tu ohradit.“

Norén přikývl.

„Byla to nehoda?“ zeptal se.

„Spíš něco jako sebevražda,“ odpověděl.

O několik minut později, zhruba s Martinssonovým příjezdem, mu Norén podal papírový kelímek s kávou. Komisař upíral pohled na vlastní ruku a říkal si, jak je možné, že se mu netřese. Krátce poté dorazil v autě Hansson a s ním Ann-Britt. Wallander kolegům vylíčil, co se stalo.

Zas a znovu používal stejný výraz. *Hořela jako pochodeň.*

„To je příšerné,“ řekla Ann-Britt.

„Bylo to ještě mnohem horší,“ odvětil Wallander. „Ten pocit, že člověk nemůže vůbec nic udělat. Doufám, že to nikdo z vás nebude muset nikdy zažít.“

Mlčky sledovali, jak hasiči pracují na likvidaci ohně. Už se kolem shromáždil dav zvědavců, ale policisté je drželi v uctivé vzdálenosti.

„Jak vypadala?“ zeptal se Martinsson. „Viděls ji zblízka?“

Wallander přikývl.

„Někdo by měl promluvit s tím dědou,“ řekl. „Jmenuje se Salomonsson.“

Hansson vzal starého pána dovnitř do kuchyně. Ann-Britt šla za Edlerem. Oheň se zmírňoval. Když se vrátila, oznámila, že za chvíli bude po požáru.

„Řepka hoří rychle,“ vysvětlila. „Navíc je pole mokré. Včera pršelo.“

„Byla mladá,“ ozval se Wallander, „měla černé vlasy a tmavou pleť. Na sobě měla žlutou větrovku. Myslím, že byla v džínách. Na nohy jsem jí neviděl. A měla strach.“

„Strach z čeho?“ zeptal se Martinsson.

Wallander se zamyslel, než odpověděl.

„Měla strach ze mě,“ řekl pak. „Nejsem si úplně jistý, ale mám dojem, že se vylekala ještě víc, když jsem na ni zavolal, že jsem od policie, ať se zastaví. Čeho jiného se bála, to samozřejmě nevím.“

„Takže rozuměla, cos řekl?“

„Rozhodně pochopila slovo policie. Za to dám krk.“

Z požáru už zbyl jen hustý dým.

„Nikdo jiný na tom poli nebyl?“ zeptala se Ann-Britt. „Víš jistě, že tam byla sama?“

„Ne,“ odpověděl Wallander. „Jistě to nevím. Ale nikoho jiného jsem neviděl.“

Mlčky stáli a přemýšleli nad tím, co jim právě řekl.

Kdo byla ta dívka, dumal Wallander. Odkud se vzala? A proč se zapálila? Když už chtěla umřít, proč si zvolila taková muka?

Hansson vyšel z domu, kde mluvil se Salomonssonem.

„Měli bysme to dělat jako v Americe,“ prohlásil. „Máznout si mentol pod nos. Pane jo, tam to teda smrdí. Staří chlapi by neměli přežívat svoje manželky.“

„Řekněte někomu ze záchranky, ať s ním promluví a zjistí, jak mu je,“ přál si Wallander. „Musí být v šoku.“

Martinsson to šel zařídit. Peter Edler si sundal helmu a zastavil se vedle Wallandera.

„Brzo bude po všem,“ oznámil mu. „Ale nechám tu přes noc jedno auto.“

„Kdy můžeme na to pole jít?“ chtěl vědět Wallander.

„Tak do hodiny. Ještě nějakou dobu to bude kouřit. Ale půda už vychládá.“

Wallander si Edlera vzal kousek stranou od ostatních.

„Co tam uvidím?“ zeptal se. „Vylila na sebe pětilitrový kanistr benzínu. A jestliže všechno kolem ní vybuchlo, musela toho benzínu vylít ještě víc.“

„Hezký pohled to nebude,“ odpověděl Edler upřímně. „Moc toho z ní asi nezbylo.“

Wallander už nic neřekl. Pak se obrátil k Hanssonovi.

„Ať se na to díváme jakkoliv, víme, že šlo o sebevraždu,“ promluvil Hansson. „Máme toho nejlepšího možného svědka: poldu.“

„Co ti pověděl Salomonsson?“

„Nikdy předtím ji neviděl, až když se tu dneska v pět ráno objevila. Není důvod si myslet, že nemluví pravdu.“

„Jinými slovy nevíme, kdo to je,“ konstatoval Wallander. „A taky nevíme, před čím byla na útěku.“

Hansson na něj překvapeně pohlédl.

„Proč by měla být na útěku?“ zeptal se.

„Byla vyděšená,“ odpověděl Wallander. „Schovávala se v řepkovém poli. A když viděla policajta, radši se zapálila.“

„O tom, co jí táhlo hlavou, přece nic nevíme,“ namítl Hansson. „Třeba se ti jenom zdálo, že je vystrašená.“

„Ne,“ odtušil Wallander. „Už jsem v životě viděl dost strachu na to, abych poznal, když se někdo bojí.“

Přišel k nim jeden ze záchranářů.

„Vezmeme toho dědulu do nemocnice,“ oznámil jim. „Zdá se, že je na tom dost špatně.“

Wallander přikývl.

Krátce poté přijeli policejní technici. Wallander jim ukazoval, ve kterých místech zahalených dýmem by mohlo ležet tělo.

„Možná bys měl jet domů,“ ozvala se Ann-Britt. „Už jsi toho dneska večer viděl dost.“

„Ne,“ odtušil Wallander. „Zůstanu.“

Teprve v půl deváté se kouř rozptýlil a Peter Edler vydal pokyn, že mohou na pole vstoupit a začít s průzkumem. Přestože byl jasný letní večer, Wallander si vyžádal reflektory.

„Může tam být něco dalšího než jen mrtvý člověk,“ řekl. „Dívejte se, kam šlapete. Kdo tam nemá na práci něco podstatného, ať na spaleniště vůbec nechodí.“

Pak si pomyslel, že do toho, co teď musí udělat, se mu vůbec nechce. Nejradši by odjel a přenechal ten úkol jiným.

Na pole vykročil sám. Ostatní stáli za ním a sledovali ho. Děsil se toho, co tam uvidí, a bál se, že pěst, která mu svírá žaludek, se drtivě sevře.

Málem na ni šlápl. Její paže zůstaly vytrčené v gestu, které ji viděl udělat, když umírala v syčivých plamenech. Vlasy a obličej

jí uhořely, stejně jako šaty. Zbylo jen zuhelnatělé tělo, jež dál vyzařovalo hrůzu a opuštěnost. Wallander se odvrátil a kráčel po spalené půdě zpátky. Na okamžik ho přepadl strach, že omdlí.

Technici z kriminálky se pustili do práce v ostrém světle reflektorů, pod kterými se začaly rojit mýry. Hansson otevřel okno v Salomonssonově kuchyni, aby vyvětral stařecký odér. Vytáhli si židle a usadili se kolem jídelního stolu. Na návrh Ann-Britt si svévolně a bez dovolení uvařili na Salomonssonově prastarém sporáku kávu.

„Má jenom kafe s lógreem,“ oznámila poté, co prohledala šuplíky a skříně. „Může být?“

„Může být,“ řekl Wallander. „Hlavně ať je silný.“

Na zdi vedle starých kuchyňských skříněk s posuvnými dvířky visely starobylé hodiny. Wallander si najednou uvědomil, že nejdou. Vzpomněl si, že onehdy viděl podobné v Rize u Baiby. I její hodiny měly na ciferníku dvě nehybné ručičky. Něco se zastaví, pomyslel si. Jako by se ručičky pokoušely zaklít události, které se ještě nestaly, tím, že zastaví čas. Jedné mrazivé noci byl v řížském přístavu popraven Baibin muž. Osamělá dívka skončí jako trosečník v moři řepky a se životem se rozloučí tak, že si přivodí nejstrašnější bolest, jakou může člověk sám sobě způsobit.

Napadlo ho, že se zapálila, jako by byla sama sobě nepřítelem. Nechtěla uniknout jemu, policistovi, který na ni volal.

Chtěla uniknout sobě.

Z myšlenek ho vytrhlo ticho kolem stolu. Všichni se na něj dívali a čekali, že převezme iniciativu. Z okna zahlédl techniky, jak se v záři světél plazí kolem mrtvého těla. Zasvitl blesk fotoaparátu, krátce nato další.

„Zavolal někdo pohřebáky?“ vyhrkl zničehonic Hansson.

Wallanderovi jako by někdo uhodil kladivem na ušní bubínky. Ta prostá a věčná otázka ho vrátila zpátky do reality, které by nejradši unikl.

Hlavou mu táhly obrazy dnešních událostí a dotýkaly se nejzranitelnějších částí jeho mozku. Vzpomněl si, jak sem přijížděl krásným švédským létem. Hlas Barbary Hendricksové zněl zvučně a jasně. Pak spatřil dívku, která se schovávala ve vysoké řepce jako vyděšené zvíře. Katastrofa přišla zčistajasna. Děje se něco, co se dít nemá.

Pohřební vůz odváží samotné léto.

„Prytz ví, co má dělat,“ odušil Martinsson a Wallander si vzpomněl, že tak se jmenuje řidič záchranky. Předtím si jeho jméno nedokázal vybavit.

Došlo mu, že musí něco říct.

„Co víme?“ začal s námahou, jako by mu každé slovo kladlo odpor. „Starší osamělý farmář, který nemůže dospat, objeví v řepkovém poli neznámou ženu. Volá na ni, pokouší se ji vyhnat, protože nechce, aby mu řepku pošlapala. Ona se mu schová, pak se zase objeví, a tak pořád dokola. Pozdě odpoledne zavolá nás. Přijedu sem já, jelikož naše hlídkové vozy byly v terénu u dopravních nehod. Abych byl upřímný, nebral jsem ho vážně. A tak jsem se rozhodl, že pojedu pryč a zavolám spíš pečovatelskou službu, protože na mě Salomonsson působil zmateně. Vtom se ta žena objeví zas. Pokusím se s ní navázat kontakt. Ale uniká mi. Pak si zvedne nad hlavu plastový kanystr, polije se benzinem a podpálí se zapalovačem. Zbytek znáte. Byla sama, měla kanystr s benzinem a vzala si život.“

Prudce se odmlčel, jako by už nevěděl, co říct. Za okamžik pokračoval.

„Neznáme její totožnost. Proto taky netušíme, proč se zabila. Jsem schopný dodat celkem přesný popis její osoby. Ale to je tak všechno.“

Ann-Britt Höglundová vyndala ze skříňky otlučené hrnky. Martinsson se šel na dvůr vyčurat. Když se vrátil, Wallander navázal na svůj tápavý pokus o shrnutí všeho, co věděl. Kromě toho se musí rozhodnout, jak dál.

„Potřebujeme zjistit, kdo ta dívka byla,“ promluvil. „To je samozřejmě základ. A vlastně to jediné, co se po nás může chtít. Musíme projet hledané osoby. Sepíšu její popis. Jelikož mi připadalo, že má tmavou pleť, možná se můžeme hned od začátku zaměřit na kontrolu uprchlíků a uprchlických táborů. Pak budeme čekat, co zjistí technici.“

„Rozhodně víme, že nedošlo ke spáchání trestného činu,“ řekl Hansson. „Naším úkolem je jenom zjistit, co byla zač.“

„Odněkud se sem musela dostat,“ uvažovala Ann-Britt. „Došla sem pěšky? Přijela na kole? Nebo sem dojela autem? Odkud měla ten kanystr? Je tu spousta otázek.“

„A proč zrovna tady?“ přidal se Martinsson. „Proč na Salomonssonově poli? Tenhle statek leží pěkný kus cesty od hlavní silnice.“

Otázky zůstaly viset ve vzduchu. Do kuchyně vstoupil Norén a sdělil jim, že přijeli nějací dva novináři a chtějí vědět, co se stalo. Wallander cítil, že potřebuje trochu pohybu, a tak vstal.

„Já s nimi promluví,“ řekl.

„Pověz jim, jak to je,“ poradil mu Hansson.

„Co jiného bych jim říkal?“ podivil se Wallander.

Vyšel na dvůr a okamžitě oba novináře poznal. Mladá novinářka pracovala pro *Ystadský zpravodaj*, starší muž byl z týdeníku *Práce*.

„Vypadá to, jako by se tu natáčel film,“ poznamenala žena a ukázala na světlomety na spáleném poli.

„Zdání klame,“ odušil Wallander.

Pověděl jim, co se stalo. Při požáru zemřela žena. Není tu podezření na trestný čin. Protože policie zatím nezná totožnost mrtvé, nechce prozatím nic víc říkat.

„Můžeme si udělat nějaké fotky?“ zeptal se muž.

„Udělejte si, kolik fotek chcete,“ odpověděl Wallander. „Ale vyfotťe to odsud. Na pole nikdo nesmí.“

Novináři se s tím spokojili a zmizeli ve svých autech. Wallander už se chtěl vrátit do kuchyně, ale všiml si, že jeden z nahrbených techniků na něj mává. Zamířil k němu. Snažil se nedívat na

ostatky ženy se vzepjatými pažemi. Technik, který k němu kráčel, byl Sven Nyberg, jejich mrzutý, ale uznávaný odborník. Zastavili se na kraji plochy, na kterou dopadalo světlo reflektorů. Přes spálené pole k nim od moře zavanul lehký větřík.

„Myslím, že jsme něco našli,“ oznámil Sven Nyberg.

V ruce držel malý igelitový sáček a podal ho Wallanderovi. Komisař se posunul o pár kroků blíž k reflektoru. V sáčku ležel drobný zlatý šperk.

„Je tam nápis,“ upřesnil Nyberg. „Písmena D. M. S. Je to obrázek madony.“

„Jak to, že se to nerozteklo?“ zajímal se Wallander.

„Obyčejný požár na poli nemá tak vysokou teplotu, aby roztavil šperky,“ vysvětlil Sven Nyberg. Wallander slyšel v jeho hlase únavu.

„Přesně tohle potřebujeme,“ řekl. „Neznáme její totožnost, ale teď máme každopádně aspoň nějaké iniciály.“

„Brzo ji budou moct odvézt,“ dodal Nyberg a kývl hlavou směrem k černému pohřebnímu vozu, který čekal vedle pole.

„Jak to vypadá?“ zeptal se Wallander opatrně.

Nyberg pokrčil rameny.

„Možná nám něco řeknou zuby. Máme šikovné pathology. Poznají, kolik jí bylo let. Díky té nové analýze DNA taky budou schopni říct, jestli se narodila švédským rodičům, nebo je odjinud.“

„V kuchyni je kafe,“ řekl Wallander.

„Radši ne,“ odmítl Nyberg. „Chci to mít co nejrychleji hotové. Zítřka brzo ráno projdeme celé pole. Jelikož nejde o trestný čin, může to do rána počkat.“

Wallander se vrátil do kuchyně. Sáček se šperkem položil na stůl.

„Konečně se máme čeho chytit,“ ohlásil. „Šperk v podobě mariánského obrázku. S vyrytými iniciálami D. M. S. Navrhuju, abyste teď jeli domů. Já tu ještě chvíli zůstanu.“

„Tak zítřka v devět,“ řekl Hansson.